

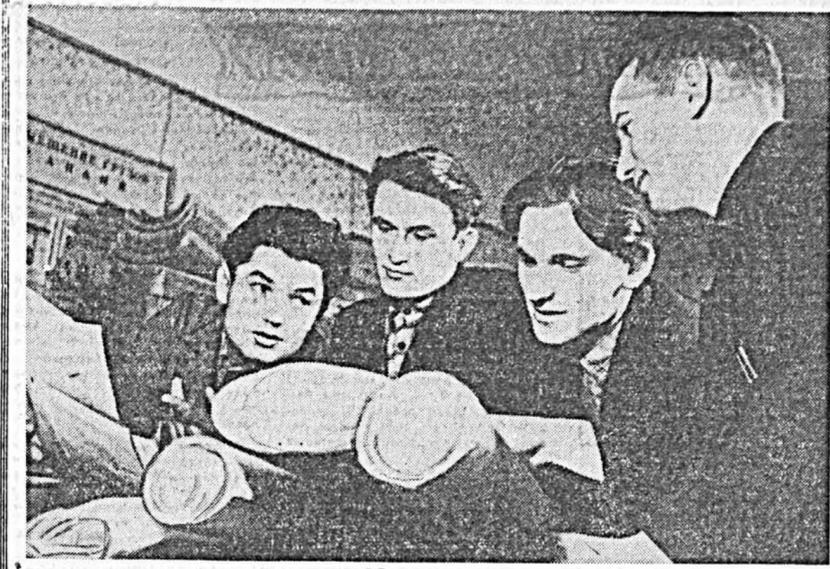
У ГЭТЫМ НУМАРЫ

РОЗДУМ АБ ТЭАТРА, АБ ЯГО СТАНЕ І ПОШУКАХ, АБ ЗАПАТРАБАВАННЯХ, ЯКІЯ ПРАД'ЯВЛЯЕ ДА ЯГО НАШ ЧАС... ТРЭБА НАМ ПЕСЕНЬ... ЭНТУЗІЯСТ ЦІ ШТАТНАЯ АДЗІНКА? РЭЦЕНЗІІ НА НОВЫЯ КНІГІ... ЖЫЦЦІ І ПАЭЗІЯ НАЗЫМА ХІКМЕТА

Літаратура і мастацтва

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННІКАУ БССР.

№8 (1645) Пятніца, 26 студзеня 1962 года. Цана 4 кап.

Два з паловай мільёны вынаходнікаў і рацыяналізатараў у Савецкай краіне. Яны ўнеслі ў мінулы год больш за чатыры мільёны прапаноў. Такія лічбы ў апошнім паведамленні Усесаюзнага ЦСУ. Чатырох чалавек з гэтых двух з паловай мільёна выдатных будаўнікоў камунізма вы бачыце на здымку. Гэта актыўныя рацыяналізатары Беларускага аўтамабільнага заводу, тэхнолагі — В. Дубовіч, М. Сімоў, І. Кулакоў і С. Чыгораў. Фота Г. Уславава, (БЕЛТА).

ЦСУ паведамляе

Ужо не нова параўноўваць паведамленні статыстычных упраўленняў аб выніках выканання дзяржаўнага плана з пазнамі пра матэрыяльны рост краіны. Але хочацца прывесці гэтыя параўнанні зноў і зноў. Бо вельмі ж вельмі карціна паўстае за скупымі радкамі лічбаў, калі чытаеш гэтыя паведамленні!

Адно за адным з'явіліся ў друку два паведамленні. Паведамленне Цэнтральнага статыстычнага ўпраўлення пры Савецкім Міністэрстве СССР аб выніках выканання дзяржаўнага плана развіцця народнай гаспадаркі СССР у 1961 годзе і аналігічнае паведамленне Цэнтральнага статыстычнага ўпраўлення пры Савецкім Міністэрстве Беларускай ССР.

Працоўныя Савецкага Саюза азнаменавалі мінулы год — год гістарычнага XXII з'езда КПСС новымі поспехамі ў развіцці эканомікі, уздыме дабрабыту і культурнага ўзроўню развіцця народа, — гаворыцца ў паведамленні Усесаюзнага ЦСУ.

Новымі поспехамі. Хочацца дадаць — ваякімі поспехамі. Якія лічбы ні возьмеш — ці лічбы росту прамісловай прадукцыі і асобных яе галін, ці лічбы росту сельскай гаспадаркі, будаўніцтва, росту матэрыяльнага дабрабыту і культурнага ўзроўню жыхароў краіны — амаль усе яны расказваюць аб бурных тэмпах сямігадовага.

Ну, як не радавацца, што ў 1961 годзе Савецкі Саюз дасягнуў новых поспехаў у мірных дзяржаўных спарбіндзіце са Злучанымі Штатамі Амерыкі. Калі ў СССР прырост прамісловай вытворчасці за 1961 год склаў 9,2 працэнта, то ў ЗША прадукцыя вырастае толькі на адзін працэнт. За гэты ж перыяд выйшла стаў у СССР павялічылася на 8 працэнтаў, а ў ЗША зменшылася на 1,7 працэнта; вырацоўка электраэнергіі ў СССР вырастае на 12 працэнтаў, а ў ЗША — толькі на 4 працэнта; нафты — павялічылася на 12 працэнтаў у нас і 2,5 працэнта ў Амерыцы.

У гэты вельмі плённы працы савецкага народа дастойны ўклад уносіць і наша рэспубліка. Дзяржаўны план 1961 года па выпуску валавой прадукцыі прамісловага Беларускай ССР выканан на 103 працэнта. У параўнанні з 1960 годам аб'ём прамісловай вытворчасці павялічыўся на 13 працэнтаў. Значных поспехаў дасягнулі працаўнікі сельскай гаспадаркі, транспарту, будаўніцтва.

Рабітнікі літаратуры, мастацтва, культуры несумнянна ўрадауюць лічбы далейшага развіцця навуцы і культуры. Колькасць наведванняў кінасеансаў за 1961 год павялічылася ў рэспубліцы ў параўнанні з мінулым годам на 14 працэнтаў. Тэатральні і музычныя арганізацыі Беларусі абслужылі 5,3 мільёна гледачоў, або на 7 працэнтаў больш, чым у мінулы годзе.

Аркуш Алесь Звонак, які мы друкуем, — роздум аб беларускім тэатры, аб яго стане і пошуках, аб патрабаваннях, якія ставіць час перад сцэнічным мастацтвам. Аўтар узнімае адно з самых важных пытанняў нашага духоўнага жыцця. Станіслаўскі пісаў: «Тэатр — не раскоша ў народным жыцці, а істотная неабходнасць. Не тое, без чаго можна абходзіцца, а тое, што абавязкова патрабна вольнаму народу. Тэатр — не святавая забава, не прыёмная брагодатка, а вялікая і культурная справа».

Рэдакцыя запрашае артыстаў і рэжысёраў, драматургаў і крытыкаў, мастакоў і гледачоў, усіх, хто зацікаўлены ў росквіце сцэнічнага мастацтва, прыняць удзел у пачатнай размове, скажаць сваё шчырае і непрадузгатае слова.

Наша размова, а, магчыма, і спрэчка, будзе прасякнута агульным клопаматом: наблізіць тэатр да жыхароў, зрабіць яго больш дзейснай выхавальнай сілай. З чаго пачынаць, на што, перш за ўсё, трэба звярнуць увагу ў шматграннай тэатральнай гаспадарцы, — хай кожны скажа, як лічыць ён сам.

Наступным выступіць у гэтым народным артыст БССР прафесар Д. А. Арлоў.

АДУВАННЕМ вельмі нашага часу, гордзіцца за сваю партыю, адчуваннем высокага ўзлёту ў будучыню ўсхваляваны ўвесь народ нашай вялікай краіны. Яшчэ вяршы, яшчэ святлей зазяла над ім сонца ляснінскай праўды. У пылі і прах разведзі свежы вецер часу ўсё тое, што перажадала магутнаму народу народа наперад да камунізма.

Усё для чалавека, усё ў імя чалавека! Гэтая думка гучыла на поўны голас з трыбуны XXII з'езда. Гэтай думкай прасякнута ўся вялікая праграма пабудовы камунізма, якую прыняў гэты з'езд.

Гэтая думка ставіць перад работнікамі літаратуры і мастацтва, перад усёю творчаю інтэлігентнаю галоўною задачу, задачу выхавання новага чалавека камуністычнага грамадства, бо эстэтычнае выхаванне чалавека заўсёды з'яўляецца і з'яўляецца непаруднаю часткаю камуністычнага выхавання насюль. І таму можна смела, не баючыся перабольшыць, сказаць, што ў драматургіі і тэатры, быць можа, як ні ў адной іншай галіне мастацтва, праблема адлюстравання нашай шматграннай і прыгожай рэальнасці, праблема стварэння пэўнага жывога вобраза героя-сучасніка набывае ў пасляз'ездаўскія дні асаблівае востры.

ВЫСТУПАЮЧЫ на XXIV з'ездзе Кампартыі Беларусі, першы сакратар ЦК К. Т. Мазураў крытыкаваў нашых драматургаў за тое, што яны пішуць вельмі мала, а тое, што да гэтага часу было напісана, не можа задаволіць узрастаныя патрабаванні гледача.

Гэта была справядлівая крытыка, і нашы пісьменнікі-драматургі, якія калісьці, закасаўшы рукавы, узяліся за працу. У выніку ў 1960—1961 годзе тэатры атрымалі даволі вялікую колькасць п'ес і на тэмы сучаснасці. Праўда, не ўсе напісаныя—узоры мастацтва і вялікай літаратуры, але гэта ўжо залежыць ад таленту кожнага аўтара паасобку.

У апошнім год перад XXII з'ездам КПСС ажыццэвалі пастаноўкі спектакляў па п'есах «Лявоніха на арбіце» А. Макавіча, «Той светлы шлях» А. Маўзона, «Любоў, Надзея, Вера» П. Васілеўскага — у Тэатры імя Янкі Купалы; «Выганне блудніцы» І. Шамякіна, «Крыніцы» І. Шамякіна і Ю. Шчыракова, «Справа яе жонкі» А. Гуткоўска і Ф. Казоўскай — у Тэатры імя Якуба Коласа; «Над хвалямі Серабранкі» І. Козела — у Тэатры юнага гледача.

Усё ж, не змяняючыя законнае гордзіцца тэатраў за зробленае, мы павінны шчыра прызнацца ў тым, што яшчэ ні ў якой меры не задаволены сучасныя патрабаванні да тэатральнага мастацтва і да нашай драматургіі. А галоўнае — зробленае ў вельмі значнай меры вырашае пытанне аргіментальнага рэпертуару, а размо-

ва ідэя іменна аб гэтым: які ўклад у агульную скарбніцу мастацкіх багаццяў шматнацыянальнага тэатральнага мастацтва краіны зрабілі беларускія тэатры, беларуская драматургія! Думаю, што не будзе злужэннем задач, якія ставіць перад нашымі тэатрамі, калі скажам, што аснова іх работы і з'яўляецца існаванне з'яўляецца стварэнне яркіх, жыццёва-праўдзівых нацыянальных спектакляў, прычым пад разуменнем нацыянальных маюцца на ўвазе самае шырокае і пэўнакроўнае адлюстраванне жыцця рабочага класа, калгаснага сялянства, інтэлігенцыі нашай рэспублікі.

І тут мы лічым неабходным звярнуць увагу перш-наперш

ПАГАВОРЫМ ШЧЫРА

Алесь ЗВОНАК

не на вонкавае становішча нашага тэатра і драматургіі, а на ўнутраны змест усяго таго, што напісана і пастаўлена на сцэне.

Гэта будзе тым больш карысна, што, не адмаўляючы пэўных дасягненняў у драматургіі і ў тэатральным мастацтве, мы паспрабуем па-гаспадарску разабрацца ў тым, што ў нас добра, што бага, што можна і трэба занесці ў актыўнасць, а што палічыць неўдачным, і ад чаго драматургам і тэатрам трэба адмаўляцца, калі мы па-спраўдліваму заклапочаны тым, як будзе выглядаць беларускі тэатр заўтра. А заўтра, як вядома, пачынаецца сёння.

Разгледзім пералічаныя вышэй п'есы нашых драматургаў і спектаклі па іх. Якія тэмы ўзяты ў іх? Якія становячыя вобразы нашых сучаснікаў створаны драматургамі і тэатрамі? Якія шырокія сацыяльныя, грамадскія аб'екты і аб'екты даны ў іх? Ці здолелі гэтыя творы адлюстраванне сённяшняга дня ва ўсёй яго вельмі і руху наперад, выклікаць жаданне ў гледача браць прыклад з тых вобразаў, якія ён бачыў на сцэне?

НЕ ЗМЯНЯЮЧЫ мастацкіх вартасцей кожнага з гэтых сцэнічных твораў, добрых і імкненняў, якія кіравалі іх аўтарамі, усё ж трэба сказаць, што нашы драматургі навучыліся вельмі добра паказваць і сваіх творах адмоўныя характары, дзе мастацкі фарбы больш яркія, а вобразы больш пераканальныя, жыццёвыя, характэрныя, чым гэта ўдаецца ім пры стварэнні становячых вобразаў нашых сучаснікаў.

Прыклад—вобразы Глуздова і Лявона ў спектаклі па п'есе А. Макавіча «Лявоніха на арбіце». Скажыце, гэта заканамерна, бо перад намі — сатырычная камедыя. З гэтым неглыбам не згадзіцца, але калі ў п'есе і спектаклі ўстапоўняюцца адзінобства дзве процілеглыя пільны, прычым праўда і перамога на баку тых сцэнічных вобразаў, якія вылучаюць нашы развалючыя праўду, нашы жыццёвыя ідэалы, то мы маем права патрабаваць, каб яны былі надзелены мастаком тымі ж яркімі рысамі характэрна, былі такімі ж пераканальнымі і жылымі, як і процілеглыя. У спектаклі ж становячыя героі выглядаюць менш перакананымі, менш яркімі. Нават цэнтральны вобраз, па якому названа п'еса, вобраз Лушкі-Лявоніхі накідае бога, шчыра і займае ў спектаклі другараднае месца. Яе «быць» супраць Лявона і яго жыццёвых ідэалаў не вынічае з яе паводзін, з яе сядзючых дзеяў, а з тых, якія яна робіць у арбіце свайго характэрна, а не вынічае з росту яе сядзючых і разумення перспектывы будучыні. Перамога становячых над адмоўнымі носіць характэрна характар, таму і функцыя становячых герояў другарадна, больш інструментарная, чым актыўная. Таму, скажам, найбольш цэльны вобраз Макавіча ў другой палавіне спектакля павісе ў

паветры, яго сцэнічная функцыя вычарпана, а функцыя Буйкевіча або сакратара абкома партыі паказаны толькі як умоўны аднакі агульнавядомы рыс і ідэй, якія прапагануюцца гледачу без іх паглыблення, розлічэння на ўспрыманне больш разумовае, чым пачуццёвае.

У іншым плане, іншымі сродкамі мастацкай выразнасці вырашаецца тая ж тэма прыватнай уласнасці, сваянасці, пагоні за наживай, тэма адмаўлення старога, злужэння, што цягне нейкаю частку адстагла ў сваёй псіхалогіі сялянства назад, у спектаклі Л. Мазалеўскай па п'есе І. Козела «Над хвалямі Серабранкі».

Ажыццэвалі ў плане народнай драмы, з глыбокім псіхалагічным раскрыццём характэрна, з ярка выяўленым нацыянальным каларытам, спектакль — хачелі таго ці не хачелі драматург і пастаноўшчык — зноў жа такі акцэнт увагу гледача на адмоўныя персанажы—калгасныя бухгалтэры Фёдары Жыгіліцкі і яго маці Ярына. Гэтыя вобразы найбольш удаліся і выкананым іх, акцёрам П. Дубашынкаму і А. Ротэр. Справа не ў тым, што тэатр узначыўці ці аслабіў тых ці іншыя аўтарскія акцэнтывы ў спектаклі. Проста той жыццёвы матэрыял, які належаў п'есе і які адобраны драматургам, выклікае адпаведнае сцэнічнае прычытанне яе. І таму сілы, якія прасіцаюць гэтым вобразам, сілы адмаўлення старога і сцвярдзення новага пры ўсёй іх прывабнасці і жыццёвай праўдзівасці выглядаюць слабейшымі. Пазіцыя іх у адносінах да той жыццёвай драмы, якая адбываецца ў сям'і Жыгіліцкіх і хваляю якой з'яўляецца Ядзя, больш суарыяльна, чым актыўная. Іх актыўнага дзеяння, бязьвага ўдзелу ў барацьбе з перажыткамі мінулага, мала. Нельга прычытаць супраць праўдападобнасці драматычных сітуацый, жыццёвасці тых з'яў, якія адлюстраваны ў п'есе і спектаклі. Але ж задача сцэнічнага мастака заключаецца не толькі ў адлюстраванні, пераказанні бачанага ў жыцці, але ў аб'яўленні жыццёвых назіранняў і фактаў, у адборы іх, у паказе тыповага ў тыповых абставінах, як гаварыў Чарнышэўскі, бо героі твора жывуць і дзейнічаюць у пэўных і рэальных умовах існуючага жыцця народа, адлюстраваннем якога мастацкі тэатр адмаўляецца старога, калі яны робіць у імя высокага ідэалу будучыні, носыць якая з'яўляецца актыўным сцвярджаннем новага ідэалаў, а не ласкай актыўнасці якая і не халае становячым героям спектакля.

Так, ні на хвіліну не адмаўляючы права драматурга на паказ адмоўнага, што ў нас жыць сустракаецца ў жыцці, нам хочацца звярнуць іх увагу на тое, што пераважае ў нашым жыцці становячым, якое наступнае, змагаецца, перамагае. У спектаклях жа, пра якія мы толькі што гаварылі, відаць другое: наступнае, змагаецца адмоўнае, становячым у лепшым выпадку абараняецца. Справа іншая — у спектаклях усё ж бар'еж становячым, але гэта

[Заканчым на 2-й і 3-й стар.]

КОНКУРС НА ЛЕПШЫ КІНАСЦЭНАРЫЙ

Ад пасляховага вырашэння сцэнарнай праблемы залежыць далейшае плённае развіццё Беларускай кінамастацтва, паглыбленне сувязей нашага кінамастацтва з жыццём народа.

У мэтах шырокага прыцягнення беларускіх пісьменнікаў і пачынаючых аўтараў да стварэння сцэнарнага кінамастацтва ў саапрацоўку тэму Міністэрства культуры БССР і аргбюро Саюза работнікаў кінамастацтва абвясцілі адкрыты рэспубліканскі конкурс на лепшы кінасцэнарый. Ён праводзіцца з 1 лютага па 1 верасня 1962 года.

Сцэнарый, які будучы прысланы на конкурс, павінен адлюстравваць жыццё і барацьбу савецкіх людзей, працоўных Беларусі за здзяйсненне вельмі важных задач пастаўленых XXII з'ездам КПСС перад партыяй і народам, ярка раскрываць характары будучыню камунізма.

На конкурс прымаюцца [пад дэвізам] арыгінальныя сцэнарныя поўнаметражныя фільмаў, якія напісаны ў любім жанры [эпэа, драма, камедыя, кінааповесць і іншыя] на беларускай або рускай мовах. Да рукапісу трэба прыклашці канверт [пад тым жа дэвізам] з аркушам паперы, дзе павінны быць напісана прозвішча, імя, імя па бацьку і адрас аўтара.

За лепшыя сцэнарныя, якія будучы ўхвалены, журы конкурсу вызначыць наступныя прэміі:

адна першая прэмія ў памеры 2 500 рублёў, дзве другія прэміі па 2 000 рублёў, дзве трэція прэміі па 1 500 рублёў і тры прэміі зааочвання па 1 000 рублёў.

Журы конкурсу: М. Мінковіч (старшыня), Ул. Корш-Саблін (намеснік старшыні), В. Вінаградзеў, Л. Голуб, К. Губарэвіч, І. Дорскі, А. Куляшоў, М. Лужанін, А. Макавіч, Я. Рамановіч, С. Скавцоў, М. Фігуроўскі, Р. Рамановіч (сакратар).

Рукапісы сцэнарнага з адзнакай «на конкурс» трэба накіроўваць па адрасу: г. Мінск, Ленінскі праспект, 98, кінастудыя «Беларусьфільм».

ТЭАТР НАВЕДАЛА МІЛЬБЕН ГЛЕДАЧОУ

Бабруйскі драматычны тэатр — адзін перааснаваў тэатр у рэспубліцы. «Геаграфія» яго дзейнасці настолькі шырокая, што бадай, не знойдзеш раёна і буйнага калгаса, які не наведваў б артысты са спектаклямі і канцэртамі.

Гэты тэатр любіць і гледачы, і беларускія пісьменнікі, п'есы якіх чула сустракаюцца творчым калектывам і галоўным рэжысёрам А. Аркадзевым.

У выкананні бабручан заслужылі прызнанне і многія спектаклі па п'есах рускай і ўкраінскай савецкай драматургіі, класічнай творцы.

Тэатр паказаў на сцэне «Раскіданае гняздо» Янкі Купалы і інсцэніроўку «Уласнасць» Ф. Казоўскага і А. Гуткоўска (па рамане Кузьмы Чорнага «Трэцяе пакаленне»), «Чалавек вярнуўся», «Любоў, Надзея, Вера» П. Васілеўскага, «Цені знікаюць» С. Свірыдова і «Злавіць не трэба» В. Зуба, «Сястры Варвары» М. Аляксеева і «Нячыстую сілу» Г. Сілафанскага. Усе яны былі пастаўлены А. Аркадзевым.

Пасля дакладу А. Аркадзеева і дырэктара П. Капцялоўскага, з прыняццем да калектыву яго галоўнага рэжысёра звярнуліся ад імя Матілеўскага абкома КПБ і аблвыканкома т. Матілеўскі, сакратар Бабруйскага гаркома КПБ І. Рабін, пісьменнік П. Васілеўскі, заслужаны дзеяч мастацтва Ул. Стэльмах і іншыя.

Вечар закончыўся мастацкай часткай.

Тысяча шэсцьсот спектакляў паказана тэатр за пяць год свайго існавання. Іх наведвала каля мільёна калгаснікаў, рабочых, прадаўнікоў савецкай інтэлігенцыі.

Калектыву арганізацыі тэатр-спадарожнікаў у калгасе «Перамога» Бабруйскага раёна.

На творчым вечары, які адбыўся гэтымі днямі ў Бабруйску, многа шчырных і цёплых слоў было сказана ў адрас тэатра, яго актываў і галоўнага рэжысёра. Присутныя на вечары гарача пахвалявалі заслужанага артыста БССР А. Аркадзеева з 60-годдзем з дня яго нараджэння і саракагоддзем творчай дзейнасці.

Пасля дакладу А. Аркадзеева і дырэктара П. Капцялоўскага, з прыняццем да калектыву яго галоўнага рэжысёра звярнуліся ад імя Матілеўскага абкома КПБ і аблвыканкома т. Матілеўскі, сакратар Бабруйскага гаркома КПБ І. Рабін, пісьменнік П. Васілеўскі, заслужаны дзеяч мастацтва Ул. Стэльмах і іншыя.

Вечар закончыўся мастацкай часткай.

Тэатр паказаў на сцэне «Раскіданае гняздо» Янкі Купалы і інсцэніроўку «Уласнасць» Ф. Казоўскага і А. Гуткоўска (па рамане Кузьмы Чорнага «Трэцяе пакаленне»), «Чалавек вярнуўся», «Любоў, Надзея, Вера» П. Васілеўскага, «Цені знікаюць» С. Свірыдова і «Злавіць не трэба» В. Зуба, «Сястры Варвары» М. Аляксеева і «Нячыстую сілу» Г. Сілафанскага. Усе яны былі пастаўлены А. Аркадзевым.

Пасля дакладу А. Аркадзеева і дырэктара П. Капцялоўскага, з прыняццем да калектыву яго галоўнага рэжысёра звярнуліся ад імя Матілеўскага абкома КПБ і аблвыканкома т. Матілеўскі, сакратар Бабруйскага гаркома КПБ І. Рабін, пісьменнік П. Васілеўскі, заслужаны дзеяч мастацтва Ул. Стэльмах і іншыя.

Вечар закончыўся мастацкай часткай.

Тэатр паказаў на сцэне «Раскіданае гняздо» Янкі Купалы і інсцэніроўку «Уласнасць» Ф. Казоўскага і А. Гуткоўска (па рамане Кузьмы Чорнага «Трэцяе пакаленне»), «Чалавек вярнуўся», «Любоў, Надзея, Вера» П. Васілеўскага, «Цені знікаюць» С. Свірыдова і «Злавіць не трэба» В. Зуба, «Сястры Варвары» М. Аляксеева і «Нячыстую сілу» Г. Сілафанскага. Усе яны былі пастаўлены А. Аркадзевым.

Пасля дакладу А. Аркадзеева і дырэктара П. Капцялоўскага, з прыняццем да калектыву яго галоўнага рэжысёра звярнуліся ад імя Матілеўскага абкома КПБ і аблвыканкома т. Матілеўскі, сакратар Бабруйскага гаркома КПБ І. Рабін, пісьменнік П. Васілеўскі, заслужаны дзеяч мастацтва Ул. Стэльмах і іншыя.

ДА ІУ З'ЕЗДА КАМПАЗІТАРАУ БЕЛАРУСІ

Мінулы год быў асабліва плённы для савецкага народа. Рыхтуючыся да XXII з'езда Камуністычнай партыі, савецкія людзі, на якім бы ўчастку яны ні працавалі, імкнуліся ўжасці на настрою песні, поўныя малой энергіі, запалу і мэтанакіраванасці.

Усё п'есні і ў маладых кампазітараў. Некалькі цікавых песень напісаў Р. Бутвілоўскі. Сярод іх — «Мінская вяснянка» і «Горад міру» (слышы А. Дзержынскага); дзве п'есні прысвечаны паранічанам («Заўсёды ў дзядзьку» і «Песня аб Завідае») — словы Г. Равасілава.

Удалую песню «Калі гаварыць камуніст» на словы А. Харневіча стварыў І. Ронькін. Радасны настрой, мэтанакіраванасць задуму — вось тыя добрыя якасці, дзякуючы якім песня, трэба думаць, заважэ поспех у слухачоў. Адна з апошніх песень І. Ронькіна «Герой-наманат» створана з добрым выкарыстаннем традыцый І. Дунаевскага. Яна вабіць сваёй мелодычнасцю, эмацыянальнай прыўзняццю.

Да «камісінкаў» тэмы звяртаюцца і іншыя нашы аўтары. У дзень, калі Савецкая краіна даведлася пра подвиг Юрыя Гарына, Г. Вагнер напісаў песню на словы Г. Бурайкіна «Помні гэты дзень». Песня — светлая, жывая па настрою, але некалькі спрычманасць мелодычнай мовы, відаць, з'явілася вынікам таго, што кампазітар напісаў свой твор амаль экстрэмам, пад уражаннем выдатнага падеж, не маючы часу на роздум.

Мы пазнаёмліся з п'есняй аб Гагарыне П. Падважырава на словы А. Русака. На жаль, яна недастаткова дэльная з стылістычнага боку. Хацелася б, каб гэтая песня была значна больш урачыстай і вельмінай.

Калі ж гаварыць увогуле аб паэзіі расказ пра вялікага правадару, пра бясмертнасць ляснінскай ідэй. «Малодосць, у ляход» на словы А. Бачылы, «Ядзіце, арлы-сокалы» на словы А. Русака — усё гэтыя свежыя па настрою песні, поўныя малой энергіі, запалу і мэтанакіраванасці.

ТРЭБА НАМ ПЕСЕНЬ

стане песняй творчасці нашых кампазітараў, то ён усё ж выклікае пачуццё незадаволенасці. Жыццё такое разнастайнае і багата падзеямі, вядлімі справамі народа, а добрых свежых і харавых твораў яшчэ вельмі мала. Між тым, кампазітары пішуць многа ў гэтым любімым народам жанры. У чым жа справа? Чаму ў нашых кампазітараў так часта здараюцца творчыя няўдачы?

Есць рад песень, якія самі па сабе мелодычна выразныя, яны лёгка запамінаюцца. Але калі ўвайшла прыслухацца, можна знайсці ў іх зямныя матывы. Часам гэта неадназначнае паўтарэнне аднойчы знойдзенага самаго ж кампазітарам, часам — перапыць зямныя ўсё мелодычныя звароты песні іншых аўтараў. А сустракаюцца, на жаль, і творы з прымітыўнай гарманічнай мовай, рытмічна бедныя.

Даводзіцца папракнуць прызнанага майстра беларускай масавай песні Ул. Алоўнікава. Паслухайце яго твор «Аршанская старонка» і вы, наўпавна, знойдзеце зямныя мелодычныя прыклады з яго ўдалай, раней напісанай «Песні пра Даватара». У радзе апошніх песень кампазітара можна выявіць падобныя адна да адной гарманічныя схемы, спрычманыя рытмы.

Слухачы па праву могуць прад'явіць прэтэнзіі і да Ю. Семяніна: у яго песнях таксама нязграбна паўтараюцца мелодычныя звароты, якія даўно і трывала ўвайшлі ў шыры савецкай песні (напрыклад, «Слухайце, людзі», «Навагодняя»).

Вядома, масавая савецкая песня заваявала ў нашай краіне ўсёнароднюю любоў і прызнанне і таму яе асобныя інтанацыі пастаянна ўплываюць на кампазітара. Аднак дрона, калі гэтыя інтанацыі механічна пераносіцца далікам ў новую песню, слухачу становіцца цяжка і нецікава.

ЭСТАБЕЛІ ПРЫГОЖЫХ СПРАУ

Наступны прыклад эстабелі прыгожых спраў — масавая бібліятэка № 1 Насцяўніцкага раёна Мінска. Тут створаны першы ў рэспубліцы клуб сяброў беларускай літаратуры ў якім праводзіцца сустрэчы з пісьменнікамі, тэматычныя вечары канферэнцыйна-чытачый і вечары пытаньняў і адказаў. Аб усіх гэтых справах у артыкуле загалюць бібліятэка Л. Фрыда.

У нашай бібліятэцы створан клуб сяброў беларускай літаратуры. Асноўная задача яго — шырока прапагандаваць творы беларускіх пісьменнікаў на прадпрыемствах, у чыровных кутках і клубах раёна. Актыўнымі ўдзельніцамі клуба ўжо сталі нашы чытачы — настаўніца В. Панкратова, электрык Г. Мельнік, пенсіянер М. Цімафееў і яго жонка Г. Цімафеева, рабочы Р. Пераход і многія іншыя. Яны шукаюць новыя формы прапаганды твораў беларускіх літаратараў, прымаюць актыўны ўдзел у падрыхтоўцы і правядзеньні ўсіх масавых мерапрыемстваў, якія адбываюцца ў нашай бібліятэцы.

Ужо на працягу некалькіх год калектыву бібліятэкі і яе актыўны аддзельнікі шмат увагі прапагандаваць беларускай літаратуры. Вось каля бібліятэчнага плаката, прысьвечанага навінкам беларускай літаратуры, спыніўся інжынер мотавельнага заводу Леанід Буйнэвіч. Тут жа ляжалі кнігі, узгаданыя ў плакаце.

Раю вам пачытаць новы раман Уладзіміра Карпава «Вясенні ліўні», — завірулася да інжынера бібліятэкарка Іна Давыдава. — Кніга цікавая. Будзеце заведзены.

Але інжынер адмовіўся ўзяць кнігу і папрасіў даць яму што-небудзь пра шпіянаў. Тады Давыдава стала расказваць інжынеру, што напісаў пісьменнік Карпаў, запыталася яго на канферэнцыю чытачоў па рыману «Вясенні ліўні». «Будзе прысутнічаць аўтар, прыходзіце паслухаць».

Калі ўжо так настойвае, вазьму, — неахотна пагадзіўся Леанід.

Усе мы думалі, што Буйнэвіч не так хутка зойдзе ў бібліятэку, і былі здзіўлены, калі праз які тры дзень ён прыйшоў разам з сябрам, якому настойліва раіў чытаць творы Ул. Карпава.

Цімафей Буйнэвіч — наш актыўны чытач. Ён працягвае творы Міхаса Чарота, Міхаса Лынькова, Уладзіміра Корбана, стаў падпісчыкам на газету «Літаратура і мастацтва». Яго можна знаць на сустрэчах на канферэнцыях, літаратурных вечарах, якія праводзіць наша бібліятэка. У цэлу, дзе працуе Леанід Буйнэвіч, з'явіліся чытачы, якія пачалі цікавіцца творами беларускіх пісьменнікаў.

Факт гэты гаворыць аб тым, што прапаганда кнігі ў многім залежыць ад бібліятэкара. Будзьце ён цікавіцца чытача, будзе кніга карыстацца поспехам. А Давыдава якраз адносіцца да людзей, улюблёных у сваю справу. Скончыла Мінскі бібліятэчны тэхнікум, працавала ў сельскай

у дапамогу работнікам культуры

Рэспубліканскі метадычны кабінет культуры-асветнай работы Міністэрства культуры БССР выпускае чатыры брашуркі ў дапамогу культасветработнікам. Адна з іх, выдзелена яна ў асобнае выданне, — «Горад крошчы ў будучыню» І. Аграновіча апавядае аб тым, як працоўныя Пінска змагаюцца за званне ўдзяльнікаў і брыгад камуністычнай працы, расказвае аб арганізацыі «Пінскіх вечараў», аб новых формах культурна-асветнай работы.

Хутка выйдзе ў друку брашурка: «У сельскім клубе» — аб вопысе работы лепшага сельскага клуба рэспублікі — пераможцы агледу клубных устаноў; «Узлыні і забавы» — аб арганізацыі адукацыйна-працоўных у клубах і парках; «Раўніні XXII з'езда КПСС у масы» — аб дзейнасці сельскіх культасветустановаў рэспублікі па прапагандаванні рашэнняў гістарычнага з'езда партыі і інш.

рэшылі правесці Дзень пісьменніка.

У адзін з выхадных дзён да нас прыехалі Іван Малеж і Піліп Пестрак, Іван Шамкін, Тарас Хадкевіч, Янка Скрыган. Кніжны латок бойка гандляваў творамі гасцей, чытачы атрымлівалі аўтографы, якія створылі гутаркі аб рабоце, жыцці. Затым гасці чыталі новыя творы, адказвалі на шматлікія пытанні, расказвалі аб сваіх творчых планах.

Многія свае масавыя мерапрыемствы бібліятэка праводзіць на прадпрыемствах, у маладзёжных інтэрнатах, чыровных кутках. Адзін з такіх вечараў на тэму: «Беларуская літаратура ў барачах за мяр» быў праведзены ў рабочых будаўнічага трэста № 4. На ім прысутнічала больш чым 400 чалавек.

Важная форма прапаганды кнігі — сустрэчы чытачоў з работнікамі рэдакцый часопісаў, газет, радзіў і тэлебачання. Вялікую цікакасць у юных чытачоў выклікаў раённік для вучняў 15 і 29 школ «У нас у гасцяў часопіс «Бя-

біліятэка Сенненскага раёна, горада палюбіла сваю прафесію. Іна Давыдава сама многа ў ўдзеле чытае, вялікую ўвагу аддае творах беларускіх пісьменнікаў. І тое, што яна добра ведае кнігі, дапамагае ёй у рабоце. А ўсе мы на сабе адчулі, як многа значыць добрае і разумнае парада бібліятэкара.

Нешта падобнае адбылося ў нас з раманам Алеся Адамовіча «Вайна пад страхам». Калі кніжка паступіла ў філіял нашай бібліятэкі — у будаўнічым трэсце № 2, што на Брылеўскай вуліцы, яна доўгі час стаяла на выставцы і ніхто яе не браў. Але вярта былі бібліятэкары расказвае маладым будаўнікам, што гэта за раман, як адразу з'явіліся першыя чытачы — трынаццаць Міхаіл Жукаў, цяцяр Цімафееў Сакур. За адзін вечар усе экзэмпляры кнігі былі разабраны, давалася кулячы яшчэ.

Прыходзіць аднойчы ў бібліятэку работніца, намеснік сакратара камітэта камсамола будаўнічага трэста Тацяна Еўчанка, і гаворыць:

— Моладзь цікавіцца раманам Адамовіча. Было б добра правесці канферэнцыю чытачоў па гэтай кнізе і запрасіць на яе аўтара.

Малады будаўнікам спадабалася прапанава таварышы. Пачалі рыхтавацца. У адзін з выхадных дзён да будаўнікоў прыехалі пісьменнік Адамовіч і яго жонка Г. Адамовіч. Больш як 200 чалавек прачыталі яго. Малады будаўнік гаворыць: раз кніга нам спадабалася, значыць, яна добрая, і не выпадкова вылучана на атрыманне Ленінскай прэміі.

У чытачоў бібліятэкі ўстанавілася добрая традыцыя: ушаноўваць пісьменнікаў-аўтараў. На вечарах, прысьвечаных творчасці Міхаса Лынькова, Уладзіміра Корбана, Анатоля Астрэйкі, Віталія Волскага, ішла вялікая размова аб нашай беларускай літаратуры, аб творчасці майстроў мастацкага слова.

У нашай бібліятэцы беражліва захоўваюцца пісьмы да чытачоў ад Піліпа Пестрака, Міхаса Лынькова, Анатоля Астрэйкі і іншых. Усе яны пакінулі ў бібліятэцы кнігі з аўтографамі, і чытачы маюць магчымасць на спецыяльным стэндзе пазнаёміцца з гэтымі дарагімі для нас падарункамі.

Бібліятэка праводзіць тэматычныя вечары, прысьвечаныя літаратурнай дзейнасці таго ці іншага пісьменніка, арганізуюць вусныя часопісы, Дні пісьменніка, вечары пытаньняў і адказаў.

Мы заўважылі, што маладыя рабочыя камвольнага камбіната цікавіцца, у прыватнасці, творчасцю Пімена Панчанкі. Вось і вырашылі ў маладзёжным інтэрнате на Соенчай вуліцы правесці тэматычны вечар, прысьвечаны творчасці паэта, і запрасіць яго на сустрэчу з нашымі чытачамі. Тэма абмеркавалі паэтычны зборнік пісьменніка «Кніга вандравання і любові», чыталі яго вершы. Затым з вялікай цікавасцю было выслухана выступленне аўтара, які расказаў аб сваім удзеле ў рабоце сесіі Генеральнай Асамблеі ААН. У інтэрнаце быў арганізаван продаж кніг паэта.

Вечары, прысьвечаныя творчасці Міхаса Лынькова, Івана Шамкіна, заўсёды прыцягваюць многа наведвальнікаў.

На Мінскім электрамеханічным заводзе быў праведзены літаратурны вечар на тэму: «Ці добра ты ведаеш творы беларускіх пісьменнікаў?». За лепшы адказ выдалася прыз-кніжка. Сотні рабочых актыўна ўдзельнічалі ў гэтым цікавым мерапрыемстве. А ў выніку зноў — новыя чытачы, палічылі попыт на кнігі.

Параіўшыся з актывам, мы вы-

равадзілі. Гэта па вайшай віне пісьменніка Н. Глевіча і С. Грахоўскай сталі свае аўтографы на кніжках іншых аўтараў.

Белдзяржвыдавства, складаючы свае планы, не раіцца з работнікамі бібліятэк, якія добра ведаюць патрабаванні чытача на тую ці іншую кнігу.

Бібліятэкам, школам, клубам і палацам культуры вельмі патрэбны фоталагічны і плакатны ператраці беларускіх пісьменнікаў. Пытанне гэта не новае, яго неаднаразова ўзнімалася на старонках нашага перыядычнага друку. Калі ж, нарэшце, наша выдавецтва вырашыць яго?

Мінская масавая бібліятэка № 1 Кастрычніцкага раёна зрабіла першы крок па прапагандава твораў пісьменнікаў рэспублікі. Усталявалася цесная дружба паміж бібліятэкай і пісьменнікамі. Мы зробім усё магчымае, каб замацаваць нашы першыя поспехі.

Л. ФРЫД,
загадчык масавай бібліятэкі
№ 1 Кастрычніцкага раёна горада Мінска.

Кіеўскія сустрэчы

Нядаўна са сталіцы братняй Украіны вярнулася група беларускіх кінадакументалістаў у складзе М. Горцава, Ю. Багушэвіча, М. Гарбунова, Р. Масальскага, М. Берава, Р. Янінскага, дзе яны пабывалі па запрашэнню аргбюро Саюза работнікаў кінематографіі Украіны.

Мінчане і работнікі кіеўскіх студыі абмяняліся творчым вопытам. У лабараторыях і цыхах студыі храніліся дакументальныя фільмы, абсталяваная навішай асвецкай тэхнікай, гасці з Беларусі пазнаёміліся з арганізацыяй вытворчасці, прагледзелі і сумесна абмеркавалі работу ўкраінскіх сяброў: «Тарасова гара», «Невядомаму салдату», «Залаты мяс», «Цікавыя карціны былі паказаны беларусам і на студыі навукова-папулярных фільмаў». Сярод іх: «Маё адрачэнне», «Думы Тараса» і інш.

Аргбюро саюза наладзіла творчы вечар, дзе былі паказаны работы Мінскай студыі навукова-папулярных і храніліся дакументальныя фільмы: «Штадаль слав», «Песня працы», «Мой год», «Балгарскія сустрэчы», «Кандрат Крапіва».

Беларускія дакументалісты запыталі сваіх украінскіх калегаў ведаць Мінск, пазнаёміцца з іх творчай работай.

для сельскага гледача

Сяляне вёскі Галоўчын Бялыніцкага раёна кожны вечар сплываюць у свой клуб. Пасля працоўнага дня тут можна паслухаць канцэрт калектыву мастацкай самадзейнасці, гутарку агітатара, пачытаць сваёю газету або часопіс. Апрача таго, чатыры разы на тыдзень у клубе дэманструюцца кінафільмы. У вёсцы, бадай, не знайдзеце калгасніка, які б не прагледзеў тут фільмы «Чыстае неба», «Шукаць тэатра», «Гадзінік спыніўся апоўначы», «Зусім сур'езна», «Украінская расповяд», «Жорсткая», «Кінамаханік, намуштраваны Іванавіч Юрасевіч у дапамогу мясцовых настаўнікаў арганізацыі абмеркавання навінаў, якія сабравалі сабравалі калгаснікам.

— Я заўважыў цікавасць, якія фільмы калгаснікі хочаць паглядзець і, згодна з іх жаданням, даю

заяўку ў раённы аддзел культуры. — расказвае Павел Іванавіч Юрасевіч у час падрыхтоўкі чарговага кінасеанса.

Фотакарэспандэнт М. Жалудзкіч сфатаграфаван кінамаханіка П. Юрасевіча ў час падрыхтоўкі чарговага кінасеанса.

набыць кнігі гэтых аўтараў. І вось тры мінскія магазіны — Цэнтральны і тры, што знаходзяцца на вуліцах Камсамольскай і Маскоўскай, не маглі знайсці ў сябе ніводнага экзэмпляра зборніка вершаў Валентіна Тараса і Назума Кісіліка. А пасля таварышчы з кінагандлю сцяраўджалі, што, маўляў, пазію ў нас не чытаюць.

І гэта не адзінаквы выпадак. Вось і нядаўна на камвольным камбінате, калі мы праводзілі Дні беларускай літаратуры, нам патрэбны былі кнігі Алеся Кучара, Ніла Глевіча, Уладзіміра Корбана, Івана Грамовіча, Сяргея Грахоўскага і іншых пісьменнікаў. Не было іх твораў у буйнейшым сталічным магазіне — Цэнтральным і ў кнігарні № 2, што на Інтэрнацыянальнай вуліцы. Дык чым жа вы гандлюеце, дарагія таварышы з Мінскага аблкінагандлю? Мы прасілі вас прывезці на камвольны камбінат творы беларускіх пісьменнікаў, пра якія вы заўважылі гаворыць, што іх ніхто не купіць. Што ж здарылася? Чаму гэтыя кніжкі няма ў вашых кнігарнях? На якіх складах і базях яны ляжаць? Калі яны даўно прададзены, дык майце мужнасць сказаць, што іх даўно ўжо няма, напішыце заяўку на перавыданне. Гэта па вайшай віне пісьменніка Н. Глевіча і С. Грахоўскай сталі свае аўтографы на кніжках іншых аўтараў.

Белдзяржвыдавства, складаючы свае планы, не раіцца з работнікамі бібліятэк, якія добра ведаюць патрабаванні чытача на тую ці іншую кнігу.

Бібліятэкам, школам, клубам і палацам культуры вельмі патрэбны фоталагічны і плакатны ператраці беларускіх пісьменнікаў. Пытанне гэта не новае, яго неаднаразова ўзнімалася на старонках нашага перыядычнага друку. Калі ж, нарэшце, наша выдавецтва вырашыць яго?

Мінская масавая бібліятэка № 1 Кастрычніцкага раёна зрабіла першы крок па прапагандава твораў пісьменнікаў рэспублікі. Усталявалася цесная дружба паміж бібліятэкай і пісьменнікамі. Мы зробім усё магчымае, каб замацаваць нашы першыя поспехі.

Л. ФРЫД,
загадчык масавай бібліятэкі
№ 1 Кастрычніцкага раёна горада Мінска.

Новыя кнігі ў новым магазіне, які нядаўна адкрыўся ў вёсцы раёна Марнаўшчыны. Заволеныя пачынальнікі, значыць, і прадаўцаў прыёмна. У магазіне вялікі выбар палітычнай, мастацкай, навукова-тэхнічнай літаратуры.

пагаворым шчыра

[Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.]

адбываецца не ў выніку перамогі ідэй і дэяння, а па волі аўтарскага пера і таму часта выглядае вельмі перапаняўна.

Таму, бясспрэчна, мае рацыён П. Платонаў, калі на старонках газеты «Советская культура» піша, што «...драматычна (у прыватнасці беларускай) не можа пахаліцца тым, што яна паступала за ростам галоўнага героя. У абмалеўцы яго вонкавага аблічча, у раскрыцці яго ўнутранага свету шмат пярэварожнага. Галоўны герой вядзе бітву на шырокіх прасторах жыцця, а драматычны момант частенька прымушаюць яго вясці дробную бойку на задворках рэалізацыі».

Такую дробную бойку, напрыклад, вядзе Гаворка з п'есы І. Шамкіна «Выгнанне блудніцы». Няўдачліва-пісьменнік, які прыехаў у калгас набіраць жыццёвай мудрасці, гэты чужыны народнік-асветнік, увесь свой выкрысвальны парас накіроўвае на выкрыццё таго, што само па сабе не з'яўляецца ні сілай, ні аб'ектам для барацьбы. Самааднакая ж праца і ўся кіпучая дзейнасць становяцца героям — дырэктару школы, біелага Яніскава прадрыктарана жаданнем абараніць дысертацыю. Астатнія ж героі п'есы носяць ілюстрацыйны характар і хоць вядуць размовы пра надоі, пра развіццё жывёлгадоўлі, характары іх выпісаны неглыбока, ілюстрацыйна. У гэтым сэнсе нельга не згадзіцца з крытыкам М. Ярошам, які, дачую падрабязны разгляд п'есы на старонках газеты «Літаратура і мастацтва» піша:

«...асноўная слабасць п'есы «Выгнанне блудніцы» якраз у неглыбокім вырашэнні галоўнага канфлікту. Дrame нестасе шырыні мастацкага абгульнення, бо барацьба новага са старым паказана нейкай здробленай, «лакальнай», а тое грамадскае зло, якое ў сапраўднасці мае яшчэ немалую сілу і супраць якога выступае пісьменнік, выглядае надта ж мізэрным і не вельмі небяспечным».

Такім чынам, спроба паказаць тэма вялікія змены, якія адбываюцца ў жыцці калгаснай вёскі, рост культуры і свядомасці калгаснікаў, іх нецярпнасць да падману і мяшчанства, абярнулася ў паказ няконтрастнай гісторыі пра дэманічную спаклушаліцы і барацьбу з ёю, якая канчаецца яе выгнаннем. І хадзя п'еса напісана жыва, цэпла, тым не менш яна вядзе зусім увагу ў бок ад галоўнай лініі мастацтва, ад асноўных тэм жыцця на дробныя, прыватныя, найменш характэрныя. Асноўнай задачай з'яўляецца не толькі выява характараў, які і нельга назваць канфліктам паміж імі, дзе маральна-этычныя катэгорыі падаюцца

ЭНТУЗІЯСТ ЦІ ШТАТНАЯ АДЗІНКА?

Калі я знаёмлюся ішчэ з адным работнікам культуры, заўважы хвалюе мяне пытанне: «Скажы, прызнайся, хто ты? Можна цёбе назваць сапраўдным байдом культурунага фронту, сапраўдным сабытам разумна, добрага, вечнага ці ніякі ты не баец, ніякі ты не сейбіт? Любіш ты сваю справу, з душой ставішся да яе, разумееш яе прызначэнне ці механізм выканавя дзеля заробку мінімум нейкіх там абавязкаў? Словам, хто ты — энтузіаст ці толькі штатная адзінка?»

Інакш, на маю думку, і нельга ставіць пытанне. Асабліва цяпер, калі будаўніцтва камунізму стала практычнай справай дня і ў сувязі з гэтым асаблівае значэнне набыло ідэінае і культурнае выхаванне мас. Мы падышлі ўжо да таго рубяжа, па той бок якога няма месца адсталасці, неучыву, духоўнай беднасці. І таму, мне здаецца, трэба лічыць за характэрную аднак нашча часу той факт, што кожны тэраце, калі не другое пісьмо, якое атрымлівае рэдакцыя нашай раённай газеты, прысвечана культурнай рабоце. Пішуць работнікі і калгаснікі, школьнікі і пенсіянеры. Але каму б ні належалі гэтыя пісьмы, тон іх такі, што адлучаюць людзі прагнуць духоўнага жыцця, імкнучыся да сапраўднай культуры. І калі гэты попыт, гэтыя запатрабаванні дронна задавальняюць ці зусім ігнаруюць, людзі крывадушча, абурэнна, патрабуюць даіце нам, радыём будаўнікам камунізму, магчымаасці расці духоўна! Стварыце ўмовы, каб і да нас даходзілі здыбыткі мастацтва і культуры. Для перапаняўчасці выкарыстоўваюць галоўны довад — пішуць: «У нашай Праграме партыі гаворыцца...».

А. ВЯРЦІНСкі, журналіст

І калгаснік, калі ён хоча паглядзець кіно, вымушаны браць з сабою аэдлік ці красла, а ў другім клубе — холадна, хоць ваўкоў гаяна, у траці — засыпалі збожжа, а чварцты... чварцты ўсё яшчэ будзеца. Даўно варт было б у падобных выпадках прымаць нейкія меры ўздзеяння. Звярніце ўвагу. За што толькі не «здымаюць стружку» са старшын калгаса ці дырэктара саўгаса, толькі не за стан культуры-масавай работы, толькі не за матэрыяльнае забеспячэнне культасветустановаў. Пачверце мяне, — сцяраўдзеце ўсе тыя жа работнікі, — што нам ішчы раз бывае вельмі цяжка. Вярнеце? Дык чаго ж вы тады хочаце ад нас?

Пярэчанне не застае мяне знікаюць. Пра ўсё гэта я сам думаю не раз, думаю і тады, калі абраўся пісаць гэты артыкул. Прызнаюся, што ў нейкі момант я быў нават больш схільны пісаць не пра самога культасветустанова, пра яго прафесію, яго высокае прызначэнне, а пра адносіны да яго, аб той безувяжнасці, якая ішчэ наглядна чакае насам, калі справа ідзе аб культуры-масавай рабоце. Гэтае пытанне і сапраўды заслугоўвае самай пільнай увагі. Няма чаго граці таць, некаторыя клубы і бібліятэкі, і маю на ўвазе пера за ўсё вёску, маюць ішчэ зандыбаны выгляд, знаходзяцца на правах пасыпна, ці дакладней: па іштуншых правах. Рэальны факт, не выдумка — тры лаўкі на ўвесь клуб. Таі к жыць факт — калгас ператварыў клуб у збожжасховішча. Праўда і тое, што дзе-нідзе ніяк не могуць і да сённяшняга дня вырашчыць такую «праблему», як свочасова забеспячэнне клубу, бібліятэку палівам. І ў выніку што атрымліваецца? Загадчы клуба чакае зімовай пары як самай спрыяльнай для культуры-масавай работы, бо зімой у калгасніка больш за ўсё вольнага часу, а яна, выхадзіць, самая неспры-

яльная. Чалавек ідзе ў клуб з ахвотай, але там яго чакае вельмі і вельмі холадны прыём, холадны ў самым літаральным сэнсе гэтага слова. Добра, калі яшчэ надвор'е не вельмі сцюдзёнае, тады гадзіну якую можна пасядзець у клубе. Але бывае так, што людзі не могуць да канца гадзінзець фільм, мёрзнуць. Вось і паспрабуй адвесці душу ў такім клубе, вынесці з яго прыемнае ўражанне, светлыя настроі. Дзе там!..

Нельга не згадзіцца і з той відавочнай істай, што некаторыя мясцовыя кіраўнікі, асабліва гаспадарнікі, не надаюць належнага значэння культурнаму выхаванню працоўных і не ясны, па сутнасці, ніякай адказнасці за гэтую справу. Што праўда — то праўда. Інакш, чым можна растлумачыць наступны факт. Калі пачалася зіма, у калгасе «Чырвоная Армія» прыйшла некаму ў галаву не зусім разумная думка — перанесці ацяпляльную сістэму з клуба на ферму, і не адразу ж ачышчылі, пакінуўшы клуб на волю зімовай непагадзі. Зрабілі гэта, канешне, не без ведама, а, можа быць, і не без ініцыятывы старшын калгаса тав. Вераб'ева. Вераб'ева я ведаю. Гэта — чалавек з універсітэцкай адукацыяй і ўвогуле, здаецца, культурны, перадачы чалавек. Яго ў раёне жартам называюць нават «академікам». Не сумняваюся, што ён добра разумее і значэнне клуба. Мне, дарчы, давалася нядаўна чуць, як ён перапаняўча гаварыў на гэтую тэму на сходзе раённага партклуба. І ўсё ж, як бачым, клуб у калгасе пакінуў без ацялення, пакінуў і таму, што за гэта ніхто не атрымае ні «страгача», ні якога іншага спагнацца.

Бяда, мне здаецца, яшчэ ў тым, што німа ў сельскіх культурна-асветных установах п'эўнага адносна гаспадар. Есць ужо такі гаспадар і ў тэатры, калі якая перыйшла ў рукі калгасі, і ў здраві, якія перададзены прафсаюзам і г. д., а вась да клубу чарга ўсё не дойдзе. Адны належыць калгасу або саўгасу, другія знаходзяцца на бюджэце сельскага Савета і падпарадкоўваюцца аддзелу культуры райвыканкома. Адсюль няўвязкі, часам сутычкі, з фінансаваннем, матэрыяльным забеспячэннем клуба, з падборам кадраў і наогул з арганізацыяй усёй культуры-масавай работы. Клуб, скажам, належыць саўгасу, а загадае ім чалавек, які лічыцца ў штатным раскладзе аддзела культуры. І вось кіраўнікі саўгаса гавораць у адказ на розныя прэтэнзіі аддзела культуры: «Клуб узначальвае ваш чалавек, вы глядзіце, каб ён працаваў як след, памагайце яму. Ды і наогул гэта ж ваш хлеб — культурная работа, не наша гэта справа». У работнікаў аддзела культуры свае, не менш перапаняўчыя довады: «Як жа так, таварышы! Клуб належыць вам, дык вы ўжо, калі ласка, паплаціцеся аб тым, каб ён працаваў як след. І наогул, хто ж як не кіраўнікі саўгаса павінны перш за ўсё дбаць пра культуру-выхаваўчую работу сярод сваіх работчы?».

Яшчэ больш распаўсюджаны падобны дэялог у дачыненні да клубу на тэрыторыі калгасаў, бо частка іх належыць калгасам, іншыя — аддзелу культуры. Падзяляюцца па гэтым жа «ведамаснаму» прыпынку і культработнікі. Сумуюць, ой, які сумуюць сельскія культасветустановавы па аднаму-адзінаму доб-

[Заканчэнне на 4-й стар.]

ЭНТУЗИЯСТ ЦІ ШТАТНАЯ АДЗІНКА?

[Заканчэнне. Пачатак на 2-й стар.]

раму гаспадару, які б не ківаў ні на Івана, ні на Пятра... У прапе культурнага выхавання прадаўніку вёскі ёсць свае надзвычайныя пытанні, свае праблемы і свае «узвужыныя месцы». І пра іх нельга не гаварыць. Іх нельга не бачыць сёння, калі перад намі ясна вызначана перспектыва сельскага насельніцтва ў ходзе камуністычнага будаўніцтва зраўняцца па культурна-бытовых умовах жыцця з гарадскім, стане асабліва даступнай, стане для ўсіх членаў грамадства дзейнасць ва ўсіх галінах культуры. І тым не менш (а можа быць, і тым больш), я паўтарыю таварыш культурны, сваё пытанне: ці энтузіяст ты? Паўтарыю з цвёрдым перакананнем, што гэта самае галоўнае, самае важнае. Твой энтузіязм рабіў сваю справу ў часы лікбезу, патрэбен ён будзе і праз дзесяць, і праз дваццаць год. І асабліва ён патрэбен цяпер, на рашаючым этапе культурнай рэвалюцыі.

Як бы там ні было, а жыццё паказвае, што калі клубам ці бібліятэкай загадае чалавек з душой, з вялікай любоўю да сваёй прафесіі, то, наглядна па розныя прыкметы і пераходы, ён свайго дамагаецца. І, наадварот, якую б увагу ні надаваў клубу, колькі б ні дамагаў яго загадчыку, але калі ён не на сваім месцы і зольны толькі адчыняць і зачыняць устаноў, — нічога добрага не будзе.

Менавіта аб гэтым думаю я, калі слухаю выданні на прафсаюзнай канферэнцыі выступленне Марыі Мітрафанавы Бондар, пажылой па гадах, але яшчэ маладой па сваёй энергіі і жывучы на прымірэнні з жыццём рыскам твару. Марыя Мітрафанавна загадала раей клубам у вёсцы Кургане — цэнтральнай сядзібе саўгаса «Першае мая». Ды і ці да месца тут гэтае слова — «загадала», калі жанчына літаральна жыла сваёй работай, аддавала ёй усю сваю энергію. Курганскі клуб быў сапраўдным асяродкам культуры. У яго ішлі з радасным пацуканнем і старыя і маладыя. Інакш было ў Малашавічах — адным з аддаленых саўгаса. І клуб тут нібыта ёсць, але ніякай культурна-масавай работы амаль не праводзілася. Людзі абыходзілі сваю ўстаноўку культуры старою. І вось Марыя Мітрафанавна задала пераход на работу ў Малашавічы. Перайшла і, закусавшы рукаві, адразу ўзялася за справу. Маладзавала камсамольцаў і моладз. Сваімі слямі чысцілі, мылі, бялілі памяшканне, пача-

лі, што называецца, з самага пачатку. І калі клуб стаў і вонкава падобны на ўстаноўку культуры, у ім па ініцыятыве новага загадчыка пачала разгортвацца сапраўдная культурна-масавая работа. Сёння малашавіцкія жыхары проста не могуць нарадавацца на свой клуб, на яго новага загадчыка. З захваленнем раскаваюць яны пра тое, што ў клубе цяпер вываюць канцэрт, лекцыі, праводзяцца розныя вечары. І бібліятэчную справу наладзіла Марыя Бондар (заўважым, асобнай штатнай адзінкі бібліятэкары пры клубе няма). Разам са старэйшымі школьнікамі яна рэагуюць на іх, наладжвае калектыўныя чытанні для тых, хто не можа чытаць сам.

Вось чаго дасягае культасветработнік, калі ён сапраўды энтузіяст. Вы думаеце, што Марыя Мітрафанавы проста пашанцавала ў Малашавічах, што ёй тут усяляк дапамагалі? Не, хутчэй за ўсё наадварот. У сваім выступленні на канферэнцыі яна з крыўдай раскавала, што ёй вельмі цяжка атрымаць аўтамашыну, каб агіторыгада выехаць з канцэртаў да суседзёў.

Нагадаю многа іншых прыкладаў, якія красамойна сведчаць аб адным і тым жа: для культурнай работы патрэбны «агонь душы і сэрца жар», калі гаварыць коласальнікі словамі. Старасельская бібліятэка, якой загадае Іда Элькіна, запланавала была канферэнцыю на сельсагаспадарчую тэму. Да задумі маладога бібліятэкара паставіліся неадверліва, у тым ліку і галоўны арганом саўгаса А. Малашанка. Калі трох месцаў хапіла за Іду бібліятэкарка і прасіла, каб арганом дапамог ёй правесці канферэнцыю, а пасля выступіў на ёй. Зрэшты, Іда дамаглася свайго. Канферэнцыя была ўсё ж праведзена.

Год таму назад, раскаваюць жыхары вёскі Гардэц, адбылося даўняе ператварэнне з іхнім клубам. Людзі пачалі хадаць у клуб не толькі для таго, каб паглядзець кіно, а і каб прыняць удзел у самадзейных гураках. Самадзейнымі артыстамі сталі настаўнік, калгаснік, служачыя. Выступалі яны не толькі ў сваім клубе, а часта выязджалі «на гастролі» ў наваколныя вёскі. Рабілася гэта, вядома, не па загаду чароўнай палачкі. На дапамогу загадчыку клуба прыйшла выхавальніца мясцовай школы-інтэрната Валія Цобатава, і клубная работа ажывілася.

Узнікае пытанне: ці даволі сёння для культурнай работы аднаго энтузіязму, аднаго жадання несеці ў масы святло культуры? Пытанне зноў-такі надзвычайнае. Аднак на яго, зразу-

мела, можа быць адзін: не. Сёння загадчык клуба, масавы, бібліятэкар павінны пераехаць з усяго быцц адукаванымі, культурнымі людзьмі, інтэлігентамі ў самы лепшы санс гэтага слова. Скажаў я «інтэлігентамі» і сумна ўсімхнуўся сам сабе. Вываючы ў камандзіроўках, заводзіш іны раз размову пра жыццё сельскай інтэлігенцыі, прасіш расказаць аб ёй. І табе называюць настаўніка, урача, арганом, а пра загадчыка клуба ці бібліятэкара могуць і не ўспомніць. Як гэта ні парадасна, але факт. Павінен заўважыць, што падобны дэкор ні ў якім разе не датычыцца такіх работнікаў культуры, як Марыя Бондар ці Іда Элькіна. Вываваць гора-культурынік, накітаваў таго бібліятэкара, які не бярэ ў рукі кнігу, па якой праводзіць канферэнцыю, ці таго загадчыка клуба, што «рэжацца» з іншымі ў надзідога дурня, бясконца лугаючы семячкі. Ну, а што датычыць сапраўднага байца культурнага фронту, дык па характару сваёй работы ён не можа быць абмежаваным, адсталым чалавечам. Ён працуе над сабой, вучыцца, цікавіцца навінкамі навуцы і мастацтва. Ён ведае аднаго з лепшых бібліятэкараў раёна Сяргея Макарава. Сяргей любіць кнігу, многа чытае, спрабуе пісаць вершы і аповяданні (некаторыя з іх змяшчаліся ў раённай газеце). Нядаўна Макараў паступіў на завочнае аддзяленне Інстытута.

Словам, патрэбен перш за ўсё энтузіязм, а астатняе ўсё можна набыць — веды, і культурны ўзровень узбагаціць. Дрэнна толькі, што сапраўдных энтузіязтаў яшчэ не хапае на вёскі. Дрэнна тое, што яшчэ даволі часта загадваюць клубамі людзі, якія не адпавядаюць свайму прызначэнню. У вёсцы Турск — адной з брыгад сельсагасарцелі «Савецкая Беларусь» — некалькі год абавякаў загадчыка клуба выконваў (дакладней, павінен быў выконваць) па сумяшчальніцтву калгасны радчыт, чалавек з пачатковай адукацыяй і без якога б там ні было прызначэння да культурна-масавай работы. Кіраўніком калгаса, тым не менш, такі варыянт задавальняў, бо радчыт усе тры года «лісаў» за «загаданне» клубам нешта толькі каля дзесяці прыдадзенаў у месяц. Цяпер загадчыкам клуба з'яўляецца дзюльчак, якія інакш заклочыла сардэчнаю паштоўку. Паставілі яе на гэтую паштоўку зноў-такі ў умовы, што інакш будзе аднаў выконваць абавязкі тэхнічнага і вольна на пытанне, якая работа праводзіцца ў клубе, дзюльчак адказвае, паказваючы на пец: «Пялю ў пецы». Каментарый, як кажуць, не патрэбны.

Успомнім адзін факт з гісторыі. Калі Ул. І. Ленін даваўся, што на дзяржаўнай электрастанцыі «Электрапачада» адкрыўся клуб, ён зярнуўся да рабочых і служачых станцыі і тэлеграфнай, у якой выкаваў іх з адкрыццём клуба і выказаў надзею, што іны сумесным намаганнем ператворыць гэты клуб у адну з важнейшых пазіцый для асветы рабочых. «Важнейшая пазіцыя» — такое значэнне надаваў клубу Ул. І. Ленін.

Цяпер у нас інышы ўмовы і магчымасці, амаль у кожнай вёсцы ёсць клуб. І надшышоў час сумеснымі намаганнем зрабіць кожную ўстаноўку культуры сапраўдным асяродкам, сапраўднай «пазіцыяй» для камуністычнага выхавання людзей. Галоўную ж ролю ў гэтай вялікай справе закліканы адыграць людзі, якія сталі работнікамі культуры па прызначэнню, гэтыя прапары культурнага будаўніцтва.

Рагачоў.

МАНУЭЛЬ НАВАРА ПУНД

(Куба)

ПЕРАМОГА ЗА НАМІ

Мы стойкі народ,
У з'яднанні мы чэрпаем
Мужнасць.
Мы вялікі народ —
Нас не спыняць ні голад,
ні смерць!
Вералюбы асілак бразгае сотныя
кінжалаў.
Але наш героічны і горды народ
Не жадае гібець пад прымусам,
Не будучы кубіцы рабамі!

Хай адступіць гультай,
Дабрачынец нас кіне ў дарозе,
Бязлічэе хаваецца ў цемры,
Хай ратуецца ўбэкамі здраднік.
Паганка ніколі не ідзе супраць
бурні!
А чайка заўсёды пумцаеца
грому!
Адзін альбатрос мужна
змагаецца з бурай;
У крынку яго — перамога!

Нібы гукі трубы — яго вопілі
надзеі:
Ён ведае — сонца прабедае
скрозь тэмры!

Як альбатрос, што смела
глядзіць у твар урагану,
Раскрыўшы магутныя крылы,
Куба позірк мужнім, як
промеям,
Працінае варожую цемру.
Імперыялізм, ненажэрны вампір,
Смоцка кроў нашых братніх
народаў,
Але Куба ўстане, як волат,
За сваё гонар і лёс!

Мы не будзем адны ў гэтай бітве
З прагнымі страждальцамі —
Па ўладнаму закліку горна
Нам руку пададуць народы.

Нас не спыняць нігоды І голад,
За радзіму мы прыем пакуты,
Але з цвёрдаю верай у сэрцы —
Перамога будзе за намі!

Калі нас напаканае ліхая часіна,
Калі ўспалыхне, нібы вогнацца,
востраў,
У самым вірці злучыцца
зацінае зорны наш сцяг —
І недасяжна для смерці стане
Маці-Радзіма!

Мы не адступім,
Ні перад чым не адступім!
Ні перад кім!
Перамога ў бітве за намі,
Перамога за намі!

Пераклаў С. Дорскі.

У МНОГІЯ КРАІНЫ СВЕТУ

Бібліятэка Акадэміі навук БССР падтрымлівае сувязь з многімі краінамі свету. Такія работы, які зборнікі «Беларускі фальклор Вялікай Айчыннай вайны», «Антырэлігійныя казкі, частушкі, прыказкі», кнігі «Сатырычны характары беларускіх каменд» А. Савіцкава, «Ад песні да песні» В. Ялавава, «Ядзяны адраўненні ў Беларусі, Чэхаславакіі, Польшчы, Англію, Аргенціну, Нарвегію і іншыя краіны. Шмат навуковых кніг атрымаў бібліятэка з-за мяжы. Сярод іх — «Арнаменты балгарскага народа» А. Мошова (аб балгарскай народнай музыцы), «Варшавскія вялікі тэатр» П. Баганскага, зборнік «Балгарскія народныя загадкі і іншыя.

Гледачы абмяркоўваюць спектакль

Слухачы партыйна-савецкай школы пры ЦК КПБ, якая знаходзіцца ў Мінску, прагледзелі спектакль «Лявоніха на аб'яднанні па'есе А. Макавіна ў пастаноўцы М. Міхайлаўскага абласнога драматычнага тэатра і наладзілі абмеркаванне яго. На абмеркаванні былі запрошаны пастаноўчыя спектакляў галоўны рэжысёр тэатра В. Бураў, артысты М. Міхайлаў, В. Савіцкі, М. Мацюшэўскі і іншыя. Слухачы шчыльна ўважліва і цікава абмяркоўвалі спектакль.

У Беларусі на гастролі знаходзіцца Буквінскі ансамбль песні і танца. Мастацкі кіраўнік ансамбля — заслужаны дзеяч мастацтваў РСФСР П. Еміц. Выступленні ансамбля адбыліся ў Мінску, Бабруйску, Пухавічах. У яго рэпертуары творы буквінскіх, рускіх, украінскіх і іншых кампазітараў. Калектыў выступіць яшчэ ў Лідае, Баранавічах, Шлуччыне.

На гэтым здымку вы бачыце выступленне танцавальнай групы ансамбля ў Мінску.

Фота Ул. Крука.

ВОБРАЗ ПАЭТА

Стамбул. 1951 год. Вясянняя ноч. Цёмна і блізка. Туман. Высокі шыракаплечы мужчына і высокая жанчына пераходзяць вуліцу ў раёне Кадыкэй. Раптам з-за вулгала, працякаючага ўздоўж вуліцы, паўстае ярка-жоўтым святлом, вынірае аўтамобіль. Жанчына ледзь паспявае схіліць сваёй спадарожніцы за рукаў і адцягнуць яго ў бок.

Споўнілася 60 год Назыму Хікмету. Выдатны турэцкі паэт і драматург, палітычны змагар за мір адначасна шасцідзясяцігоддзе ў Маскве, сярод сваіх савецкіх сяброў, друкам артыкул пісьменніка А. Цярскога, аўтар «Песні над Басфорам» — кнігі пра Назыма Хікмета.

Зноў ганюцца за табой... гаворыць яна напалохана. Жанчына казала праўду. Гэта быў чарговы замак на яе спадарожніка, толькі што вызваленага з турмы. Вызваленага таму, што на яго абарону выступілі народы зямлі.

Імя яго — Назым Хікмет. У 1951 годзе на лодцы пераплыў ён Чорнае мора, ратуецца ад праследванняў. З таго часу ён жыве ў нашай краіне. «Сябры з горадскай называюць Назыма Хікмета кароткім турэцкім словам «юстат» — настайнік, майстар, мастак.

І вось я — у гаспацях у Хікмета. Назым Хікмет адрываецца ад піншучай машыны. — Што вы думаеце аб камуністычным грамадстве? Што будзе ў нашай краіне праз 20 гадоў? — пытаю я.

Паст нібы чакаў гэтага пытання. Відно, што яно хвалюе яго, што ён неаднаразова задумваўся над ім.

Ён гаворыць: — Гэтае ж пытанне я задаў сам некаторым прадстаўнікам таго пакалення, якое дасяг-не сталасці пры камунізме. Мае сябры, студэнты Омскага сельсагаспадарчага інстытута, якія паставілі на сваёй самадзейнай сцэне даўнае мае п'есу, запрасілі мяне на іх прагляд. І вось, калі мы сабраліся пасля спектакля, я задаў юнакам і дзяўчатам гэтае ж пытанне. Большасць з іх адказалі адно і тое ж. Усе адказалі, па сутнасці, зводзілася да наступнага: «Праз 20 гадоў будучы зусім інышы матэрыялы інышы магчымасці, чым цяпер. Але галоўнае — гэта тое, што мы самі будзем другімі, інышы людзьмі, не такімі, як сёння. Адносны паміж намі будучы намянога прыгажэйшымі, чым зараз, чым адносны паміж намі, людзьмі старога пакалення». А адзін студэнт (як я даведаўся потым, аматар матацыклістай яды), малады, чарназёмны хлопчык, дадаў: «Зусім інышы будучы адносны паміж будучы і мільёны. І наогул, напэўна, большую частку функцый мільёны будучы выконваць самі гараджанае». Даводзілася мне гаварыць таксама і з маладымі рабочымі, якія будучы ў Маскве новы дом выдавецтва

газеты «Правда». Адзін з будучымі зусім малады, сказаў мне: «Я вельмі люблю маладзёва, але аказалася, што ў мяне няма вялікага таленту, таму я і не вытрымаў конкурснага экзамена ў Мастацкі інстытут імя Сурыкава. Але я ўпэўнен, што праз 20 гадоў, калі ў нас будучы пабудаваны асновы камунізма, у мяне будзе так многа свабоднага часу, а ў Інстытуте імя Сурыкава будзе так многа магчымасцей, што я ў 43 гады паступіў у Інстытут і з мяне абавязкова выйдзе сапраўдны мастак».

Назым Хікмет усміхаецца сваёй нудоўнай усмешкай, вочы яго становяцца сніваватымі, ён бачыць узрывацца ў даль камунізма, працягае:

— Я веру звёрда: мара маладога будучына абудзецца. Я ведаю, што нават на першым этапе камунізма ўсе духоўныя сілы чалавека вырастаць і расквітнеюць неабавязка. Я з 19 гадоў марыў аб камуністычным ладзе жыцця. Але, як вядома, чалавек марыць, не дэталізуючы, ён складае вялікія планы, яго мары ахопліваюць штысяці чалавек, штысяці ўсеабдымае. Вось таму з радасным хваляваннем працягваю я кожны радок Праграмы Камуністычнай партыі. Праз дваццаць гадоў мяне не будзе. Нельга сказаць, што гэта наогул весела — незалежна ад таго, апублікавана Праграма ці не. Але пасля таго, як я прачытаў гэты выдатны дакумент эпохі, мне стала абсалютна бясумна. Адчуванне было такое: бег, бег, бег многа гадоў і раптам не халпа дыханія за іх-небудзь дзесяці метраў да фінішу. Аднак, побач з гэтым сумам мяне апанавала няёмкая большая радасць. Сэрца маё сакайнае. Бо так добра, што я як камуніст аддаў усе свае сілы ў свае лепшыя гадзі, усе свае жыццё не проста пастыянцкай мары, не адной толькі голай рамонтнай — не! — а канкрэтнаму, усеагульнаму шчасцю мільянаў, якое здзяйсняецца на вачах! Я ведаю: яшчэ далей будзе развіццё вялікай дружбы народаў СССР, і гэта абсалютна хвалюе мяне. Я мару пра той час, калі ў краіне камунізма будзе жыць адзінадушны народ, народ камуністычнага грамадства. Потым да яго, напэўна, дадуцца інышы народы. І ў ўсім змянім шары будзе жыць чалавек-камуніст. Гэта будзе камуністычнае грамадства свету. Першымі грамадзянамі яго былі Карл Маркс, Фрыдрых Энгельс, Уладзімір Ленін.

Мы доўга яшчэ гутарым з Назымам Хікметам. Мара аб камунізме татніе паэта. Назым Хікмет — герой. Але ён просты і сімплы. Са здэўляючай увагай ставіцца ён да нас, не героў.

Назым Хікмет — масціты пісьменнік. Яго творы выдаюцца на ўсіх мовах. У Назыма Хікмета — высокая званне. Ён — член Бюро Сусветнага Савета Міру. Яму прысуджана такая ж прэмія, як Фучыку, — Міжнародная прэмія міру. Усяго непаўнадушна чалавек на зямным шары ўдасценны гэтай узнагароды. Але Назым аднолькава чалавечы, мяккі і прадзіўны ў размове з міністрам і з шафэрам, з Эрэнбургом і з прыбралыччыцай. Прычым, гэта — не напусконы, не Імкненне пачаць сабе дэмакратам. Проста — цэльнасць пароды, з ікой зроблены гэты чалавек. У ім няма і ценю высакмернасці.

Галоўны рэдактар Н. Е. ПАШКЕВІЧ.

Рэдакцыйная калегія: А. І. АЗГУР, А. І. БУТАКОЎ, К. Л. ГУБАРЭВІЧ, В. УЛ. ІВАШЫН, А. Н. МАРЦІНОВІЧ [адказны сакратар], П. Ф. ПРЫХОДЗКА, Р. К. САБАЛЕНКА [намеснік галоўнага рэдактара], М. Г. ТКАЧОЎ, І. З. ШАРАХОУСКІ, І. Б. ШАЦІЛА, Р. Р. ШЫРМА.

Чытач паставіў кнігі Хікмета побач з кнігамі Маякоўскага. Адзіная краіна, дзе творы паэта забаронены, — гэта яго радзіма, Турцыя. Але турэцкая прыказка сцвярджае: «Сонца глінай на замажыла». І нават ворагі паэта вымушаны прызнаць яго свабодны і смелы талент. Калі аднаго турэцкага генерала спыталі, што ё ён зрабіў, калі б Назым Хікмет трапіў у яго рукі, генерал адказаў: «Я загадаў бы павесіць яго як камуніста і стаў бы плакаць над магілай гэтага вялікага паэта».

Назым Хікмет належыць не толькі нам, але і будучыні.

А. ЦЯРСКОЙ.

Да ведама падпісчыкаў!
З 25 студзеня адкрыт прыём падпіскі на газету і часопісы

на другі квартал 1962 года.

ПАДПІСКА ПРЫМАЕЦЬСЯ паўсюдна ўсімі канторамі і аддзяленнямі сувязі, а таксама грамадскім актывам па месцу работы ці вучобы.

«САЮЗДРУК» Міністэрства сувязі БССР.

ЗА ШЧАСЦЕ НАРОДА

Вільня. 23 лістапада 1928 года. У зале акружанага суда было поўна народу. Выступіў паэдусудны. Адным у зале не падобалася яго правава, другім яна была блізка, родная, бо была іх праграмай дзеяння... Як грот, разнісіліся па зале словы прамоўцы: «Мы хочам амены ўсяго капіталістычнага ладу. Можнае мяне за гэта на смерць засудзіць, але факт застаецца фактам, што капіталізм гніе, раскладзецца і на змену яму прыйдзе новая, сацыялістычная сістэма...»

— Варвар! — аж падскочыў з месца пракурор.

Захвалюваўся просты люд. Яго абурала знявага іх выбарнікка, пасла-дэпутата.

Слова ўзяў адвакат.

— Ці ж можна назваць чалавек варварам, які пераклаў на мову свайго народа «Ліліду»? — запытаўся ён з запантаным да пыхлівага пракурора.

Шлях гэтага чалавек, які горада любіў свой народ і змагаў за яго шчасце, быў прырэдны. Аб ім можна было б напісаць кнігу. Звёў яго Браніслаў Тарашкевіч.

Браніслаў Аламавіч Тарашкевіч нарадзіўся 20 студзеня 1892 года на Віленшчыне ў асяценку Магдалішкі ў сямі селяніна. У пачатковай школе ён выказаўся зольна-насамі ў вучобе. Гэта заўважылі не толькі яго настаўнікі, бацькі і родныя, але і суседзі. Усе яны сталі раіць бацькам паслаць сына вучыцца далей. І вось незабаве Браніслаў Тарашкевіч стаў студэнтам Віленскай гімназіі. З-за сваёй вопраткі наварыт яму давялося перанесці шмат кніг і насмешак дзядзек багачаў. З цягам часу ён заўважыў, што гэты мат і смешны хлопчык добра вучыцца, ахвотна дапамагае другім гі-

назістам. Кнігі і насмешкі спыніліся. Усе сталі яго паважаць, імкнуцца паспрабаваць з ім. Хутка Браніслава Тарашкевіча за выдатныя поспехі ў вучобе вызвалілі ад платы за навучанне. З пятага

насі «прыват-дацэнтам» і пад кіраўніцтвам прафесара Шахматава і Карскага заканчвае прахмат-дэ-беларускай граматыкай. У 1918 годзе, знаходзячыся ў Вільні, ён выдае сваю шматгадоўную працу пад назвай «Беларуска граматыка для школы», якая была сустраца з вялікай радасцю не толькі нашым народам, але і пераважна грамадскаму Расіі, Чэхіі, Украіны, Літвы, Польшчы.

Гэты школьны падручнік адыграў станоўчую ролю ў сістэматызацыі і аб'яднанні асноўных арфаграфічных правіл беларускай мовы. Кніга вытрымала пяць выданняў у Вільні, некалькі выданняў у Мінску.

Аўтар граматыкі імкнуўся стварыць правілы напісання слоў так, які выніклі з законаў беларускай фанетыкі і марфалогіі.

Б. Тарашкевіч лічыў, што яго граматыка будзе ўдасканальвацца, што ў мору патрэбны ў ёй будучы ўносіцца папраўкі, удакладненні. Праз дзесяць год пасля выхду ў свет граматыкі, у прамдове да пятага выдання, пераробленага і пашыранага, ён пісаў, што «Беларуская граматыка для школы» выдана ў нашым раёне ў 1918 годзе, мела сваім заданнем замацаваць і ўпарадкаваць вынішнішыя ўжо тады граматычныя асновы беларускай літаратурнай мовы ды ўстанавіць сталы правапіс».

Вярнуўшыся ў Вільню, Браніслаў Тарашкевіч спачатку працуе ў аддзеле народнай асветы, а з 1921 года прызначанае дырэктарам Віленскай беларускай гімназіі. Жыў ён там у памяшканні гімназіі, якая размешчалася ў двары Троіцкага манастыра. Жонка Тарашкевіча, Вера Андрэўна

за канцае ўніверсітэт, на два гады застаецца пры кафедрі славец-